

(4720)(234)7720 X-70

Šī gads 21. septembrī pateiktā gadi, kopš tūnīša Latvijas Universitātei, mūsu valstis saņēmēja milzīgu leģatu.

Piemīnēt Latvijas Universitātes piecdesmitgadi, mūsdienām trīsdesmit īstiensīgais raksts un mākslinieciskais apakštērpiņš Jūlijs Auškāps grūnās kārtā vēlēto vietai Rīgā iekārtoti un viesīgiem LLL, gan arī ār Jūlijs Auškāps

Grāmatu eiropeiskā izdevuma 1993. gada No Āzijai
pavalojuši valsti noza 30 gadi, treinieris kāpēc bera tās zinātnei un

ZINĀTNEI UN TĒVIJAI
laikā vadošā zinātnei un mākslai, vairāk vissā pasaules
dzīļi ļezenesīgās festīvālās. Sātas labklājība ar tās vērtībuem
par kultūru, vēsturi, zinātnei ar sava vietu un vērtībuem
vēces kopīgumē. Šajā fotogrāfijā Latvijas kopīgumē.

Trešais, papildinātais izdevums

Izveidots 1993. gada 11. decembrī, 11. marta
vīzi Scientiae et Patrum C., Zinātnei un Tēvijai, autors Jānis
Matas ievindā, 1937. g. decembrī, parakstīro un apliecināja
viņš savā dzīvē nādīgā vienībā meklējis ceļus un izlēkjas,
kā, ceļot zinātņisko darbu augstskolā, šī darba augļus
vispildīgak arī dot mūsu valstij un tautai.

Šo rakstu krājumā Latvija sākētās okupācijas laikā 1940. gadā iznemē no visam bibliotekām un rāzīcīmā, pazu autoru izsudēja, un izsūtījumi viņi vēl mitis. Šava nacionāls vēlē rakstās krājumi bija atzilegti grāmati arī vācu okupācijas laikā. Eksponenti, vēl kura ladei, šī izdevurus saķeuns, jānoskaidro, kādā latviešu karogsāk nākotnēk gan cauri kauji ugnim,
gan gusekājās zemēmēdēm.

Izkausī pārveles vējos, mēs vēzēm uzzināsim savu stāju,
savu tautu un zemi. Latviju pēc vīl joprojām ir pie Baltezis
Jūras, fauna, dīķu, kaut arī k vēzībā. Latvijas tiešības ir ne-
pat dzīdzi, bet vēlēsības, kādās vēlēsības, kādās bojā gan
kāda spēkīgās.

Rīga "Artava" 1993

14201993 U
83N 01 - 60
183N 01 - 60

UZRUNA
IMATRIKULĀCIJAS
AKTĀ
LATVIJAS
UNIVERSITĀTĒ
1933. gada 15. septembrī

Augsti godātie kolēgi, dāmas un kungi!

Universitātē kā augstākā zinātnes un mācību iestāde var pastāvēt tikai tad, ja miers un labklājība valda valstī, kas to izaugs. Tāpēc, sākdamī mūsu darba gadu un jūsu darba gaitas Universitātē, lai vispirms vienojamies tautas lūgšanā: "Dievs, svētu Latviju".

Cilvēka dzīves nepārtrauktajā ritumā parasti atsevišķie posmi nemanot pāriet viens otrā, bet dažreiz dzīvē ir momenti, kas kā robežstabi atdala vienu posmu no otra. Tāds mirklis jūsu dzīvē ir arī šis, kad jūs pārkāpjat Universitātes slieksni, atstādami aiz sevis bērnību un it kā atraisīdamies no rokas, kas jūs, vēl nevarīgus, ir vadījusi cauri pirmajiem skolas gadiem. Ar gatavības apliecību rokā, kā pilntiesīgi pilsoņi jūs nācāt šurp un sastapāties šeit arī ar pirmo dzīves cīnu: sacensības ceļā jums bija jāiekaro sev vieta zinātnes templī. Tagad jūs apstaro divkāršs prieks: jūs esat sasnieguši savu mērķi, un jūs esat uzvarētāji. Un mākslinieks varētu darināt reti krāšņu mākslas darbu, ja attēlotu zinātnes slāpju apgarotās un dzīves priekā

starojošās jaunatnes cīņu par gaismas pili. Bet sajūsmai par šo ainu piejucas arī smagas pārdomas par tiem, kas, dziļi apbēdināti un sarūgtināti, palika ārpusē.

Kādi tad nu ir tie spēki, kas sauga jūs šai cīnā un deva jums uzvaru? Tie, bez šaubām, būs visai dažādi. Daži būs nākuši, lai iemācītos noteiktu arodu un iegūtu praktiskas zināšanas, ko vēlāk izlietot kā ieroci tālākajā dzīves cīnā. Citi būs nākuši, lai smeltos atziņas no zinātnes avotiem, nedomādami par to praktisko nozīmi un izmantošanu. Būs arī tādi, kas vēl nav sprauduši sev dzīves mērķi, bet to tikai meklē, un meklē arī šeit. Un varbūt būs arī tādi, ko vilina it kā bezrūpīgā un jaunā studentu dzīve. Es ceru, ka pēdējo nebūs daudz, un ja tie neatradis cita saturā savai dzīvei, tad vismaz tie pie mums neuzkavēsies ilgi. Gan lielākajai daļai no jums, vismaz uz mirkli, būs jāpārdzīvo rūgta vilšanās. Vispirms tie, kas nākuši pēc amata, būs nepātikami pārsteigtī, ka no viņiem prasa grūtas un ilgas studijas tīri teorētiskos priekšmetos, kas tiem liksies lieka laika šķiešana un nevajadzīgas pūles. Un šis nemiers turpināsies, līdz radīsies atziņa, ka augstai celtnei vajadzīgi dzīli pamati un jo augstāka celtne, jo dzīļaki pamati, līdz radīsies ieskats, ka sen pagājis laiks, kad tehniskās zināšanas bija tikai praktisku aizrādījumu sakopojums un zināmu darba paņēmienu apraksts, līdz radīsies pārliecība, ka praktiskās disciplīnas ir uz visciešāko saistītas ar tiro zinātni, un tikai tas visā pilnībā pārvaldīs praktiskās zināšanas un būs radošā darba spējīgs, kas visā pilnībā pārvaldīs to teorētiskos pamatus.

Vilšanās sajūtu var pārdzīvot arī tie, kas šeit meklē tiro zinātni kā tādu, ja tie domā, ka atziņas būs sanemamas kā gatavi augļi, kas birst no koka. Tie pat var palikt puscelā, ja nejems vērā, ka kalnā kāpējam ir jāiet caur aizām un pār klintīm un ka tikai ar asiem ieročiem var pārvarēt klintis. Tā vajadzēs asināt prātu, iemācīties pētīšanas metodes, izveidot kritikas spējas, ar kuru palīdzību tad varēs atrisināt sarežģito faktu un parādību mezglus un tikt cauri bieži pretrunīgu teoriju miglai, lai tad, kā kalnā kāpjot, mākoņu slāniem cauri izgājuši, skatītu mirdzošas virsotnes, lai būtu pieejami pēdējie zinātnes sasniegumi. Un no tiem, kas nākuši šeit meklēt dzīves mērķi,

daudzi to neatradīs, kaut varbūt meklēs to vairākās fakultātēs, ja tie aprobezōsies ar paviršu zinātnes aplūkošanu un ja tiem trūks izturības meklēt to dziļumā, netaupot darba.

Bet starp jums būs arī tādi, kam, zinātnē iedziļinoties, nekad nebūs gana, kam katrs atrisinātais jautājums radīs simtu jaunu jautājumu, kas tos sajutīs kā smeldzošas sāpes un neatvairāmu dziļu rakties vienmēr dziļāk un celties vienmēr augstāk, kas varbūt nogrims pārejošās šaubās un neticībā zinātnēi, lai tad apskaidrots taptu par priesteri zinātnes templī un šī templā tālākveidotāju, jo, ja jums ir zināms, ka daudzi templī celti gadu simteņus, tad ziniet arī, ka zinātnes templis veidosies tik ilgi, kamēr pastāvēs cilvēce.

Liels un grūts darbs tātad stāv jums prieksā. Kā jūs to veiksit? Izkopjot un kāpinot savu morālisko spēku, kam vienmēr jābūt līdzsvarā ar prāta attīstību. Ja straujā dabas zinātņu un tehnikas attīstība ir devusi cilvēka rokā lielu varu pār dabas spēkiem, kas augdama aug, tad vajadzīgs arī augsts ētiskais līmenis, lai šie spēki tiktu kalpināti cilvēces labklājības veicināšanai, bet ne cilvēces iznīcināšanai. Morāliskos spēkus jūs attīstīsiet, stiprinot gribu un raksturu, augstu turot ētiskos ideālus, ieturot dzīvē vienkāršību un nedzenoties pēc ārīga spožuma, nekad neaizmirstot tēva un mātes sastrādātās rokas, kas jūs svētīja ceļā uz šejieni. Sevis audzināšanas darbā jums var būt palidzīgas arī dažādas organizācijas, kas spraudušas cēlus un valstiskus mērķus, ko daudzi no jums, katrs pēc savas pārliecības, izvēlēsies. Pieklājības un daiļuma pilnas lai ir jūsu izpriecas un jautrībā pavadītie atpūtas brīži. Ja es runāju par darba pilniem gadiem un lieliem uzdevumiem, kas jums stāv prieksā, tad es nebūt nedomāju, ka tiem jābūt smagai nastai, bet dzīves un darba prieka pilna lai ir jums jūsu pienākumu pildīšana. Ja nu jūsu tuvākais pienākums ir būt labiem akadēmiskiem pilsoņiem, darot godu Universitātei, tad reizē ar to jums jābūt priekšzīmīgiem valsts pilsoņiem, nekad neaizmirstot, cik lielus upurus nes mūsu mazā valsts, lai dotu jaunatnei izglītību, paturot prātā to, cik daudzi paliek ārpus augstskolas sienām, un vērā ņemot to, ka katrs semestrīs, ko jūs šeit pavadāt vairāk nekā vajadzīgs, prasa liekus izdevumus

valstij un laupa iespēju iegūt augstāko izglītību tam, kas šeit nav iekļuvis. Lai tāpēc jūs arī nekad neizlaižat no acīm, ka jums, garīgos un ētiskos spēkus attīstot, jātop par krietniem augsti kvalificēta darba strādniekiem, kā augstākais ideāls ir valsts un cilvēces labums. Dzenoties pēc pilnības, sekojet tiem jūsu priekšgājējiem, kuru vārdi cirsti marmora plāksnē uz šīs mūsu svētku zāles sienas: tie ir par Latvijas neatkarību kritušie studenti. Un, kas dzīvību par tēvu zemi ir atdevis, tas pilnību ir sasniedzis.

Mūsu zemē nav ne dārgakmeņu, ne zelta. Maza ir mūsu tauta. Un ja šodien, kad daudzas lielās tautas rāda paguruma zīmes, vēsture ir saukusi mūs uz savas skatuves, tad liela ir tā atbildība, kas mums nesama, un veikt varam savus uzdevumus, tikai kāpinot līdz pēdējai iespējai savus garīgos un morāliskos spēkus. Uz to lai mums palīdz Dievs!

Latvijas Universitātes vārdā apsveicu jūs kā pilntiesīgus akadēmiskās saimes locekļus un spiežu jums roku, vēlēdams vislabākās sekmes jūsu darbā. Lai mūsu *alma mater* sienās pavadītie gadi jums būtu gaiša darba prieka pilni, un tos lai iezvana mūsu Universitātes himnas gaišās skaņas!